

Пшенична О.В.

студентка,

Науковий керівник: **Вовк В.П.**

кандидат психологічних наук,

Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ ДО НАЦІОНАЛЬНОГО ВИХОВАННЯ УЧНІВ ЗАСОБАМИ МИСТЕЦТВА

В умовах розбудови національної системи освіти набула актуальності проблема національного виховання учнів – майбутнього нашої держави.

Акцентуючи увагу на ролі мистецтва у вихованні, необхідно виокремити його здатність активно сприяти розвитку в особистості як усього багатства рис національно-патріотичної ідеології, так і стійких ідейних переконань. Мистецтво являє собою специфічну форму суспільної свідомості та людської діяльності, що робить його дієвим засобом в виховання молодого покоління, а також чинником позитивного впливу на людину протягом життя. Через мистецтво засвоюються соціальні цінності на рівнях людства, етносу, нації, регіону, формуються соціальні якості особистості, мотивується власна активність особистості.

Окрім того, актуальність нашого дослідження визначається і суперечністю між необхідністю забезпечення високого рівня національного виховання учнів засобами мистецтва і відсутністю науково-обґрунтованої системи підготовки вчителів до розв'язання цієї педагогічної проблеми.

Сьогодні в теорії і практиці вищої педагогічної освіти накопичено значний досвід, який охоплює багато аспектів професійно – педагогічної підготовки майбутніх учителів. В останні десятиліття у вітчизняній та закордонній педагогіці приділяється велика увага неперервній педагогічній освіті (В. П. Андрющенко, Н. І. Ничкало, Л. Є. Сігаєва), проблемам та перспективам вищої педагогічної освіти (А. М. Алексюк, Є. П. Белозерцев, О. В. Глузман), педагогічної майстерності (Є. С. Барбіна, І. А. Зязюн, О. А. Лавріненко).

У Національній доктрині розвитку освіти зазначено, що «національне виховання є одним із головних пріоритетів, органічною складовою освіти. Його основна мета – виховання свідомого громадянина, патріота, набуття молоддю соціального досвіду, високої культури міжнаціональних взаємовідносин, формування у молоді потреби та уміння жити в громадському суспільстві, духовності та фізичної досконалості, моральної художньо-естетичної, трудової, екологічної культури» [4, с. 4]. В Концепції національного виховання також підкреслюється, що «головною метою національного виховання на сучасному етапі є передача молодому поколінню соціального досвіду, багатства духовної культури народу, його національної ментальності, своєрідності світогляду і на цій основі формування особистісних рис громадянина України, які включають в себе національну самосвідомість, розвинену духовність, культуру та ін.» [2, с. 18].

Національне виховання – це виховання особистості на основі системи ідеалів, традицій, звичаїв, переконань, створених народом і спрямованих формувати ціннісні орієнтації молодих поколінь у дусі розвитку матеріальної й духовної культури української нації. Говорячи про виховання національної самосвідомості особистості, у першу чергу, потрібно мати на увазі виховання в неї національно – патріотичних почуттів та усвідомлення себе як представника своєї нації, носія її культури, репрезентанта її історії [1, с. 101].

Витоками виховання підростаючого покоління засобами мистецтва у школах України стали традиції, що складались упродовж віків, починаючи з Стародавньої Індії, Китаю, Київської Русі, Запорізької Січі, країн Європи, де

культивувався хоровий спів, інструментальне виконання різних форм, музично-театральна діяльність учнів.

В. О. Сухомлинський був переконаний у тому, що потенціал мистецтва тісно пов'язаний із національним, художньо-естетичним і морально-етичним вихованням школярів, що неможливо здійснювати гармонійний розвиток людини засобами мистецтва, не враховуючи досвід минулих поколінь. Видатний педагог образно порівнював мистецтво з часом і простором, в якому живе краса людського духу.

Основою дієвості мистецтва є його національно-естетична спрямованість і духовно-виховний вплив на свідомість і підсвідомість особистості. Духовна й виховна спрямованість мистецтва найтісніше пов'язана з культурним життям нації. Мистецтво як дієвий компонент національного виховання через естетичне та світоглядне переживання художніх творів сприяє національному самовизначенню особистості.

У Національній доктрині розвитку освіти визначено стратегічні завдання національного виховання :

1. Освіта має гуманістичний характер і ґрунтується на культурно-історичних цінностях українського народу, його традиціях і духовності.

Освіта утверджує національну ідею, сприяє національній самоідентифікації, розвитку культури українського народу, оволодінню цінностями світової культури, загальнолюдськими надбаннями.

2. Національне виховання є одним із головних пріоритетів, органічною складовою освіти. Його основна мета – виховання свідомого громадянина, патріота, набуття молоддю соціального досвіду, високої культури міжнаціональних взаємовідносин, формування у молоді потреби та умінь жити в громадянському суспільстві, духовності та фізичної досконалості, моральної, художньої – естетичної, трудової, екологічної культури.

3. Національне виховання спрямовується на залучення громадян до глибинних пластів національної культури і духовності, формування у дітей та молоді національних світоглядних позицій, ідей, поглядів і переконань на основі цінностей вітчизняної та світової культури.

4. Національне виховання має здійснюватися на всіх етапах навчання дітей та молоді, забезпечувати всебічний розвиток, гармонійність і цілісність особистості, розвиток її здібностей та обдарувань, збагачення на цій основі інтелектуального потенціалу народу, його духовності й культури, виховання громадянина, здатного до самостійного мислення, суспільного вибору і діяльності, спрямованої на процвітання України [3, с. 670].

У стінах навчального закладу підготовка майбутніх вчителів до національного виховання учнів засобами мистецтва здійснюється шляхом залучення студентів до різних видів творчої діяльності: слухання музики, хоровий спів, гра на музичних інструментах, малювання, виготовлення предметів декоративно – прикладного мистецтва, художня вишивка, участь у театралізації п'єс та казок, танцювальних та літературних гуртках; колективний перегляд та обговорення кінофільмів, телепередач, насадження алей, садів, квітників.

Аналіз досліджень із цієї проблеми дозволив дійти висновку, що в Україні вченими розроблена відповідна теоретична і правова база щодо національного виховання. І все ж проблема національного виховання на теоретико-методичному рівні залишається невичерпаною: відсутній консенсус у понятійно – термінологічному плані (має місце певна неконкретність), недостатньо розроблено зміст, методи і форми підготовки майбутніх учителів до національного виховання учнів. Це пояснюється тим, що серед учителів певна частина тих, хто недостатньо обізнаний з надбаннями національного виховання, відповідно, не відчуває його

потенційних можливостей, а також тим, що значна частина вчителів закінчувала педагогічні навчальні заклади в радянський період.

Отже, організація національного виховання охоплює обов'язкове формування духовної сфери особистості. Одним із важливих засобів національного виховання було і залишається мистецтво, всі його види, оскільки саме в мистецтві зафіксувалися історична пам'ять, знання, культура, ідеали і цінності українців. Різні засоби мистецтва розширюють естетичний досвід, впливають на інтелектуальну, моральну, емоційно – почуттєву сфери, допомагають пізнати оточуючий світ, сприяють повноцінному розвитку особистості. Кінцевим результатом національного виховання має бути сформована цілісна особистість – повноправна, самостійна та творча, яка відчуває свою співпричетність до української національної культури, ідентифікує себе з українською нацією й реалізує свої потенційні можливості на благо України.

Список використаних джерел:

1. Іванова А.В. Педагогічні основи формування національної самосвідомості студентів засобами літератури / Іванова А.В. // Нова педагогічна думка. – 2005. – 101–107 с.
2. Концепція національного виховання // Рідна школа. – 1995. – № 6. – 18–25 с.
3. Максимюк С.П. Педагогіка : навчальний посібник / С.П. Максимюк. – К. : Кондор. – 2009. – 670 с.
4. Національна доктрина розвитку освіти України : затвердж. Указом Президента України № 347 від 17.04.2002 р. – // Освіта України. – 2002. – № 23. – 4–6 с.
5. Щолокова О.П. Культурологічні проблеми розвитку мистецької освіти в педагогічному ВНЗ / О.П. Щолокова // Теорія і методика мистецької освіти. – 2000. – № 5. – 3–9 с.